

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיית פרקליט המדינה מספר 1.13 – הודעת אזהרה או הבהרה לחשוד שהתיק נגדו נסגר
	ט"ו בכסליו התשע"ז, 15 בדצמבר 2016

1.13 - הודעת אזהרה או הבהרה לחשוד שהתיק נגדו נסגר

מטרת הנחיה זו היא להתוות את מדיניות התביעה בעניין השיקולים לאזהרת חשוד לאחר שהוחלט לסגור את התיק נגדו, או למתן הבהרה אודות פלילות מעשה מסוים, כשהדבר נדרש במקביל לסגירת התיק נגדו.

המסגרת החוקית:

1. סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 שעניינו "העמדה לדין וסגירת תיק" קובע, בין היתר:

62(א) ראה תובע שהועבר אליו חומר החקירה שהראיות מספיקות לאישום אדם פלוני, יעמידו לדין, זולת אם היה סבור שאין במשפט ענין לציבור; ...

(ב) על החלטה שלא להעמיד לדין תימסר לחשוד הודעה בכתב שבה תצוין עילת סגירת התיק ...

2. עוד לעניין השיקולים בדבר סגירת תיקים על ידי תובע ראה הנחיות פרקליט המדינה 1.1 ו-1.3.¹

כללי:

3. סמכותו של תובע² להזהיר חשודים ולהבהיר להם "הבהרות", נובעת מתוקף תפקידו וסמכויותיו הכלליות להחליט בדבר הגשת כתבי אישום, בבחינת "בכלל מאתיים מנה".³

¹ הנחיית פרקליט המדינה שמספרה 1.1 - "שיקולים לסגירת תיק בשל היעדר עניין לציבור". הנחית פרקליט המדינה שמספרה 1.3 - "סגירת תיקים בעילת 'חוסר ראיות' ובעילת 'היעדר אשמה'".

² בהנחיה זו "תובע" הינו פרקליט בפרקליטות או תובע משטרה או קצין חקירות במשטרה המוסמך להחליט על סגירת תיק או תובע בכל יחידת תביעות אחרת המוסמך להחליט על סגירת תיק.

³ "בכלל מאתיים מנה" (סהנדרין, דף ל"א, עמ' א) [תרגום חופשי: בתוך מאתיים יש מנה=מאה] דהיינו מי שהוסמך לפעול עד גבול השלם מוסמך ממילא לפעול בחלקים מאותו שלם, כך שאם ניתנו לגופי האכיפה סמכויות חקירה והגשת כתב אישום הרי שהן כוללות גם סמכויות פחותות יותר כגון אזהרת החשוד.

4. ייתכנו מצבים בהם מתעורר הצורך באזהרת חשודים לבל יחזרו על מעשיהם אשר עלו או עלולים היו לעלות לכדי עבירה, גם מקום שהתיק הפלילי שנפתח בעניינם נסגר. במקרים אחרים יש מקום לשקול משלוח הבהרה, שתבהיר לחשוד כי מעשה שנחשד בו הינו מעשה פלילי.

5. הנחיה זו גובשה על מנת להסדיר הנושא ולהבטיח תיאום בין גורמי האכיפה השונים בנוגע לאזהרות חשודים במקרים מסוימים לאחר שהוחלט לסגור את התיק נגדם בעילה של "חוסר ענין לציבור", ובנוגע למשלוח הבהרות לחשודים במקרים מסוימים לאחר שהוחלט לסגור את התיק בעניינם בעילה של "חוסר בראיות מספיקות".

6. לאזהרה/ הבהרה מספר מטרות עיקריות:

א. להוות "אפקט מצנן" ומרתיע כלפי החשוד, שיעביר לו מסר לגבי אירועים אשר יש חשש להישנותם.

ב. הבהרה לחשוד כי חרף סגירת התיק, בהינתן נסיבות מסוימות, ניתן יהיה לפתוח את התיק בשנית.

ג. חידוד נורמה פלילית מסוימת.

התוויות מדיניות התביעה:

משלוח הודעת אזהרה:

7. מצא תובע שיש די ראיות להעמדה לדין, אך סבר שיש לסגור את התיק נגד החשוד בעילה של חוסר עניין לציבור, ייתן דעתו האם קמה הצדקה לצרף להודעה על סגירת התיק אזהרה של החשוד מפני הישנות מעשים דומים על ידו, וכן הודעה על כך שבנסיבות מסוימות ניתן יהיה לפתוח מחדש את התיק שנסגר.

8. התקיימו הנסיבות המפורטות להלן, יהווה הדבר שיקול תומך במתן אזהרה כאמור (אין מדובר ברשימה ממצה):

(1) סוג העבירה ונסיבות ביצועה מעלה חשש מובנה להישנות עבירות דומות, כדוגמת עבירה הנעשית מתוך מניע אידיאולוגי או עבירות כלכליות אשר מעצם טיבן מבססות חשש מפני הישנותן;

(2) העבירה בוצעה בנסיבות שבהן קיים חשש להסלמה של המעשים. כך לדוגמה, עבירות המבוצעות על רקע סכסוך בין קבוצות שונות כאשר המניע לביצוע העבירה טרם הוסר;

(3) העבירה נעשתה כלפי אדם קרוב ובמסגרת מערכת יחסים הממשיכה להתקיים. כך לדוגמה, עבירות של איומים או אלימות בתוך המשפחה;

(4) מאפייני החשוד מעלים חשש להישנות עבירות, כדוגמת עבירות שנעשו על רקע של שימוש חוזר באלכוהול או בסמים;

(5) העבירות המיוחסות נעשו לכאורה נגד חסר ישע או אדם המוגבל ביכולת להתנגד למעשים או להתלונן. בשל החשש מהישנות עבירות מבלי שהדבר יודע לרשויות האכיפה, מתקיים צורך מוגבר באזהרת החשוד;

(6) קיים חשש כי החשוד אינו מבין כי המעשה שעשה מהווה עבירה.

9. מצא תובע כי קמה הצדקה לאזהרת החשוד, תתוסף "פיסקת אזהרה" להודעה הנשלחת לחשוד בדבר סגירת התיק בהתאם לנוסח שבסעיף 22 להלן.

10. במקרים שפרקליט מחליט לסגור תיק, והוא סבור כי יש הצדקה להזהיר את החשוד, ינחה הפרקליט את המשטרה להוסיף פיסקת אזהרה להודעה הנשלחת מטעמה לחשוד בדבר סגירת התיק.

משלוח הודעת הבהרה

11. החליט תובע לסגור את התיק נגד החשוד בעילה של "חוסר ראיות מספיקות להעמדה לדין", ישקול האם קמה הצדקה לצרף להודעה בדבר סגירת התיק "פיסקת הבהרה", בה יצוין כי מעשיו עוררו חשד לביצוע עבירה פלילית, וזאת בהתאם לנוסח שבסעיף 23 להלן. הוספת פיסקת הבהרה שכזו תעשה במשורה ורק כאשר מכלול הקריטריונים שיפורטו להלן יובילו למסקנה כי יש מקום לכך.

אמות מידה מנחות לשיקול דעת התובע בבואו להחליט האם להוסיף פיסקת הבהרה:

12. פיסקת הבהרה תישלח בתיק שנסגר מחוסר ראיות, רק כאשר מתעורר צורך, לדעת הגורם שסגר את התיק, להבהיר לחשוד כי מעשים מסוג אלה המיוחסים לו מהווים עבירה פלילית שיש אפשרות כי יועמד לדין בגינה, או כאשר קיימת חשיבות לחידוד נורמה פלילית מסוימת כדי להקטין הסיכוי לביצוע עבירות דומות בעתיד. כך למשל, אם קיים חשד ממשי לאלימות בין בני זוג, אך אין די ראיות לכך, כגון מאחר שהנפגע מסרב לשתף פעולה, ובמקביל נראה כי בן הזוג האלים אינו מפנים כי מדובר במעשה שלו היו די ראיות לעשייתו היה הדבר עלול לגרום להעמדתו/ה לדין, יהיה מקום לשלוח משלוח הבהרה.

הוא הדין לגבי עבירות שיישומן אינו פשוט, שנראה כי יש צורך להבהיר לגביהן לחשוד כי מעשיו יכלו לגרום להעמדתו לדין (כגון עבירות של העלבת עובד ציבור, עבירות ביטוי שונות אחרות, עבירות שהעמדה לדין בגינן נדירה יחסית וכדומה). לעומת זאת, אם המעשים

המיוחסים לחשוד מגבשים בבירור עבירה פלילית, ונראה כי הדבר ברור לחשוד, אין מקום למשלוח הבהרה.

גם אם מתקיים תנאי מקדמי זה, לא תתווסף להודעת הסגירה פסקת הבהרה באופן אוטומטי, אלא יישקלו בין היתר, השיקולים הבאים:

(1) **עוצמת הראיות בתיק** – ככל שהראיות נגד החשוד חזקות יותר וככל שהן קרובות לחצות את הרף הראייתי הנדרש להעמדה לדין, כך תגבר הנטייה לשלוח הבהרה לחשוד;

(2) **מאפייני העבירה** – ככל שקיים חשש גדול יותר להישנות המקרים, כגון בסכסוכי שכנים, אירועים של אלימות במשפחה וכדומה, תגבר הנטייה לשלוח הבהרה לחשוד;

13. ניתן לשלוח הודעת הבהרה גם במקרה בו לדעת התובע נאספו מלכתחילה ראיות מספיקות להוכחת אשמת החשוד אך בסופו של דבר לא ניתן להגיש כתב אישום בשל בעיות טכניות. לדוגמה, מצבים בהם במהלך החקירה – לדעת התובע – נמצאו די ראיות להוכחת האשמה, אך בהמשך, עקב תקלה, אבד או הושמד חומר ראייתי משמעותי, שבהעדרו לא ניתן להגיש כתב אישום. הוא הדבר במצבים בהם עקב אי שיתוף פעולה מצד עד מהותי נוצרה בעיה ראייתית. גם במקרים אלה ניתן לשקול לשלוח הבהרה, שכן הדבר דומה במידה מסוימת למקרים בהם נאספו די ראיות אך התיק נסגר בשל חוסר ענין ציבורי.

14. במקרים שפרקליט מחליט לסגור תיק, והוא סבור כי יש הצדקה למשלוח הבהרה כאמור, ינחה הפרקליט את המשטרה להוסיף פסקת הבהרה להודעה הנשלחת מטעמה לחשוד בדבר סגירת התיק.

הוראות נוספות:

15. ככלל, אזהרה או הבהרה לחשוד לאחר סגירת התיק נגדו תיעשה בכתב באמצעות "פסקת אזהרה" או באמצעות "פסקת הבהרה" שיתווספו להודעת הסגירה. ניתן יהיה לסטות מהוראה זו, ולהזהיר את החשוד בעל-פה, רק באישור קצין אח"מ מחוזי (או מקבילו ביחידה ארצית) ומעלה או ראש לשכת תביעות או פרקליט בדרגת ממונה ומעלה או מנהל לשכה אזורית ברשות המיסים או ראש יחידת תביעות אחרת, וזאת מנימוקים שיירשמו.

16. באישור ראש לשכת תביעות במשטרה או קצין אח"מ מחוזי (או מקבילו ביחידה ארצית) ומעלה או פרקליט מדרגת ממונה ומעלה בפרקליטות או מנהל לשכה אזורית ברשות המיסים, או ראש יחידת תביעות אחרת, ומנימוקים שיירשמו, ניתן יהיה לשלוח לחשוד מכתב אזהרה או מכתב הבהרה בנפרד ממכתב סגירת התיק, או לשנות מנוסח האזהרה או ההבהרה.

17. באישור פרקליט מחוז או משנהו או ראש חטיבת התביעות במשטרה או ראש יחידת תביעות אחרת, ניתן יהיה לסטות מהאמור בהנחיה בהינתן נימוקים המצדיקים זאת.

18. נשלחה לחשוד אזהרה / הבהרה כמפורט בהנחיה זו, יתועד הדבר ברישום של הגוף החוקר הרלוונטי.

19. הכללים המפורטים בהנחיה זו יחולו, בשינויים המתחייבים, גם מקום בו התביעה חזרה בה מכתב האישום.

20. הנחיה זו לא תחול על חשוד שהיה קטין בעת שביצע לכאורה את העבירה. שליחת אזהרה / הבהרה בעניינם של קטינים תוסדר בהוראות נפרדות.

21. יובהר כי מטרת הנחיה זו היא להנחות את רשויות התביעה ורשויות החקירה הרלוונטיות, ואין לראות באמור בה, לכשעצמה, כמקור חבות שבדין המוטלת על התובע.

נוסח האזהרה:

22. בתיק שנסגר מחוסר עניין לציבור – בו הוחלט שיש מקום למשלוח אזהרה, הרי שבמסגרת הודעה בדבר סגירת התיק נגד החשוד, לאחר סעיף 3 בהודעה, תופיע "פיסקת האזהרה" (במסגרת ובפונט מודגש) כדלקמן:

אזהרה

הרינו להודיעך כי נאספו בתיק זה ראיות המספיקות לכאורה להעמדתך לדין פלילי. אולם למרות זאת ובמכלול נסיבות העניין, הוחלט לסגור את התיק נגדך מבלי להגיש כתב אישום.

הננו להתריע בפניך מפני חזרה על מעשים דומים ולהזהירך כי אם יתקבלו תלונות נוספות או יעלו חשדות נוספים נגדך בעתיד, בקשר לעניינים דומים, הדבר עלול להביא להעמדתך לדין בגין אותם חשדות, והתובע יהיה רשאי אף לשקול את פתיחת התיק הנוכחי מחדש ולבחון אפשרות העמדתך לדין פלילי גם בתיק זה.

נוסח הבהרה:

23. בתיק שנסגר בגין חוסר בראיות מספיקות – בו הוחלט שיש מקום למשלוח הבהרה, הרי שבמסגרת ההודעה בדבר סגירת התיק נגד החשוד, לאחר סעיף 3 בהודעה, תופיע "פיסקת הבהרה" (במסגרת ובפונט מודגש) כדלקמן:

הבהרה

הרינו להודיעך כי תיק החקירה שנפתח נגדך נסגר בשל חוסר בראיות מספיקות. למען הסר ספק נבקש להבהיר כי המעשים בהם נחשדת, מהווים לדעת התביעה עבירה פלילית. בשל כך מצאנו לנכון להבהיר לך כי אם יתקבלו תלונות נוספות או יעלו חשדות נגדך בעתיד, בקשר לביצוע מעשים דומים, ובחקירה יימצאו ראיות מספיקות לביצוע אותם המעשים, עלול הדבר להביא להעמדתך לדין פלילי בשל אותם חשדות.